

Megtörtént a döntés:

helyreállítják a budai Várpalotát

Védett műemléki terület a várfalakkal körülvett egész Várhegy

Allványok emelkednek a Várhegy déli végén a volt királyi palota dűlődzsö falai körül. Vajjon milyen építkezésen dolgoznak a messzelátású állványok munkásai és a sokféle híresztelés után ugyan mi lesz a palota sorsa? — tündönek a járókelők és villamosutasok, ha felpillantanak a Várhegyre.

Hírül adhatjuk, hogy

már megtörtént a döntés — a Vár helyreállíthatására.

Az idén ugyan még nem kezdik meg újjáépítését, az épület állagvédelmi munkáin azonban már dolgoznak. Helyreállítják az elpusztult pillér-részeket, újjáépítik a kihajlott falakat, hogy újra állékonyak legyenek és elvégzik ez évben mindazt a munkát, ami a romos épület megmaradását biztosítja.

Az ásások felszínre hozták

a Mátyás-kori kápolna

első emeletét, kőrácsos ablakaival és az úgynevezett

Zsigmondkori lovagterem

földszintjét, amelyet széles dongaboltozat fedett és a fölötte lévő hat gótikus boltozat vállait, vagyis kezdeti részét. Feltárták

az István-torony

földszintjét és benne a természéskla maradványait, amelyekre épült. A barokk-építészet ugyanis nem tudott a terephez idomulni, hanem vízszintes fennsíkakat emelt. Az osztrák közigazgatás építései is így tüntettek el a töröktől 1686-ban visszavitt Buda hajdani királyi várának romjait, amelyek fölébe a két újabb palota épült. A régészek a földtől-tésekből tárták fel és bontják ki a Mátyás-kori várpalota maradványait, így a középkori várudvart meghatározó kőemlékeket is. Közben

egy érintetlen renaissance-kütra

leltek rajta Mátyás és Beatrix domborművé képe. A rombadőlt jelenkori palota 24 földszinti és emeleti termét tölti meg a rengeteg középkori kőemlék (ablak- és ajtókeret, kögyám, parkánytörödek, padlóburkolati lap stb.), korok és formák szerint összerakva. *Előkészítése ez a nagy tere megvárosításának, hogy a leletek egy részét visszahelyezzék oda ahol eredetileg voltak.*

— Nehéz és fáradságos munka —

mondja tájékoztatónk — de megéri a fáradságot, ha arra gondolunk, hogy Esztergomban III. Béla románkori palotáját is ugyanilyen módon állították vissza. A tér-élmény ugyan is legalább annyira hozzátartozik egy kornak és stílusának jellemzéséhez, mint az egyes darabok formája. A középkori palota északi bejárájának kaputornya, amelyet a mai nagyudvar Oroszlán-kapujának bejárájánál tártak fel a föld mélyében, tető alá kerül. Sor kerül az idén a déli nagy rondella helyreállítására és időtállóvá teszik a kapu tornyát. Az ásások eredményei, e tárgyi bizonyítékok, jórészt igazolják azokat a leírásokat, amelyeket Bónfini és a Mátyás udvarában járt követei titkárai feljegyzéseikben reánk hagytak Corvín Mátyás palotájának építészeti szépségeiről.

A Várhegy lakott részének mindig van bolyongója, a munkásság is nagyon érdeklődik a Vár multja iránt. Különösen vasárnap sokan látogatják a zeg-zugos utcákat, kis tereket, nézegetik az ódon épületeket és olvassák a táblák feliratait, amelyek a múlt és a helyreállítási tervek társadalmi és művészettörténeti adatait közli. Az emelkedő polgárság kizsákmányoláson alapuló jólétét mutatják a fényűzően épített lakóházak, — olvassuk a Tárnok-utca 14. sz. egyemeletes romépületen. —

Gótikus lakóház a XV. századból,

kögyámok közé feszített ívsorra kiülő emelettel, melyet a XVIII. században aláfalaztak. Helyreállítása a későbbi aláfalazás kibontásával és eredeti homlokzattfestésének megmaradt festéknyomok alapján helyreállítása folyamatban. Már be is építették a részben eredeti kapuköveket, meg az ablakok kőkereteit és az idén elkészül az egész kis ház. Az újjáépítésen dolgozók is érdeklődve olvassák e táblák feliratait, amelyek a mű- és kortörténeti adatokon kívül az öt éves terv újjáépítési hírcelével leplek meg a Vár látogatóit.

A Vár műemlékeinek különös értéke az, hogy a régesrégii házak egész sorai maradtak meg itt, a Dísz-térről (hajdan Szent György piaca) a Bécsi kapuig elterülő utcákon, tereken és a házak barokk köntöse alól az ostrom után kibújt a középkori szerkezet. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1949. sz. rendelete — e valóban korszerű műemlékvédő törvény — gondoskodik a műemléki környezet védelméről is és így nemcsak egy-egy épület, hanem

az egész Vár várfalakkal körülvett része műemléki tekintetben védett terület.

Ezért utóbb helyreállítják majd a várfalakat is és az alaprészüket el-fedő földet elhordatják, hogy az egykor vértálatla bástyák kibontakozzanak eredeti alakjukban és városképileg jobban kiemeljék környezetéből a Várat. A Hunyadi János-út felől, az egykori Ellipsz-kávéházról elnevezett sétány fölött máris kiemelték a bástyát, lejtőssé alakítva itt a dombot.

Az öt éves terv idei évében — miután a műemlékek megóvási munkáit jórészt már elvégezték — az épületek belső helyreállítását végzik el, hogy

lakhatóvá tegyék a kis házakat.

Több ilyen épületen dolgoznak az Uri-utcában, az Országház- és a Fortuna-utcában. Már helyre is állították eredeti stílusában az Országház-utca 18. sz. egyemeletes kis házat, amely a XV. században jómódú iparosé lehetett és több más várbeli kis lakóházzal.

A Művelődéstörténeti Múzeum

(volt előjáróság) tornyos, zárterké-

lyes épületének teljes helyreállítását még ez évben befejezik és ekkor megnyitják a múzeum állandó kiállítását. Dolgoznak a Clarissa-apácák hajdani kolostorából átalakított (volt belügyminisztériumi) épület helyreállításán is és a „katona-templom” késői barokk (copf) stílusú alapépítményét is restaurálják. A Miklós-toronyban helyezik majd el a Domonkosok középkori templomának és kolostorának 1902-ben kiasott kőmaradványait, köztük 14 remek sír-emléket — hogy a *helytörténeti bemutatás* tegye népszerűvé szempontról is szemléletessé e leleteket. A torony helyreállítása azonban későbbi tervek feladata.

Az egykori várbeli polgárvárosból — a mai Szentháromság-utca a mérsárosok, az Országház-utca, mint régi neve is emlékeztet, a sütők utcája volt — a *dolgozók városrésze* lesz és helyreállított műemlékeinek történelmi és művészettörténeti környezetével, színes városképével bekapcsolódik a való élet lüktetésébe.

T. E.